

„Zákon není ani dobrý, ani zlý, záleží na tom, co z něho lidé udělají.“ — Konfucius

Úvaha o stavu české společnosti na počátku nového tisíciletí

Ke slavnému citátu Konfucia se pro české poměry sluší přidat ještě jeden citát — a sice našeho prvního prezidenta Masaryka: „Státy fungují na těch ideálech, z kterých vznikly.“ Obzvláště silně to platí pro české poměry po roce 1989, kdy, bohužel, přechod k demokracii poznamenaly i některé méně pozitivní události.

Zákon samotný totiž nikoho nespasí — není-li zaručena spolehlivá a rychlá vymahatelnost práva, stává se celý právní systém nepoužitelný *en block*, tedy jako celek. Zatímco zákon je chladnou řečí právních definic a pouze tyto paragrafy nic nedokážou, skutečný stav společnosti stojí spíše na morální úrovni a uvědomění národa jako takového; na historických tradicích a zvycích a na praxi prováděné v minulosti. Sebelepší formulace zákonů nezabrání masivnímu tunelování společností, pokud se odhalené případy okamžitě exemplárně nepotrestají. „Kde není žalobce, není soudce“ — v českých poměrech počátku devadesátých let to, myslím, platilo zcela přesně. Dlouhou érou komunismu byli lidé vychováni k „pomoci druhým“, nezávisle na skutečném znění zákonů — proč by někdo „prásknul“ svého kamaráda kvůli „nějaké hlouposti“? Přeci „kdo neokrádá stát, okrádá rodinu“ — a to nemůžeme dopustit!

Miliardové úniky, korupce, právní bezmoc — to jsou první slova, která si mnozí spojují s termínem „hospodářství ČR v 90. letech“. Dá se tedy říct, že Česká republika jako stát vznikl na „ideálech“ korupce a bezpráví — podle Masaryka si tedy tento „cech“ poneseme i nadále; morální úroveň českého národa bude odpovídat „ideálům“, z kterých jsme po „sametové revoluci“ r. 1989 znovu povstali.

Ale je to opravdu tak špatné i dnes, více než 15 let po revoluci? Myslím, že nikoliv. Myšlení lidí se již pomalu posouvá k větší morální zodpovědnosti, než tomu bylo za socialismu a na počátku 90. let. Vymahatelnost práva se taktéž zlepšila, i když v mnohých oblastech skutečně pouze marginálně. Staré, státem vlastněné podniky a koncerny už jsou z větší části v soukromých rukou (pokud ještě nezkrachovaly), a tudíž se již nedají tak dobře „čerpat“ zdroje z „bezedné“ státní pokladny (a „majetku státu“). Vznikla nová generace společností, zvýšil se zahraniční kapitál ve většině velkých závodů, oblast drobného podnikání prošla katarzí, při které množství živnostníků skončilo, zatímco zůstali jen ti schopnější... určitý pokrok k lepšímu je tedy rozhodně patrný.

Když ale přemýšlím nad českou politickou situací poslední doby, nemohu si nevšimnout jednoho velice negativního jevu: stavění vlastních politických zájmů nad skutečné zájmy a potřeby státu. Jak socialistům, tak i občanským demokratům, všem jde zkrátka jen o to, udržet si křehkou moc. Čelní představitelé těchto obou největších stran neustále chrlí do médií silácká slova o „naprosté nepřístupnosti“ k jakémukoliv jednání s druhou stranou, dále podpořená urážkami druhé strany bez sdělování jakýchkoli věcných argumentů, snažíce se pouze poškodit ty druhé. Na jakém místě jsou pak v takto konfliktní atmosféře neumožňující kompromisy zájmy státu a národa? Škoda mluvit... Politici zapomínají, co je politika jako taková: *umění možného*. V současné situaci boje o moc z toho nemá prospěch vůbec nikdo. A jelikož „příklady táhnou“, a „stát má jen takové politiky, jaké si zaslouží“, dá se česká politická situace brát jako takový menší odraz celé společnosti.

Oproti našim některým vyspělým sousedům máme ještě co dohánět. Ani ne tak v oblasti práva, jako spíše v oblasti etiky a morálky. Změnu k lepšímu nepřinesou žádné paragrafy, ale vždy jen lidé sami.